

Biedrības „LATVIJAS SENIORU KOPIENU APVIENĪBA”

struktūrvienība „Senioru Saeima”

Reģistrācijas Nr. 40008264073, Juridiskā adrese: Maiznīcas iela 3-3 Rīga, LV-1001, www.lskapvieniba.lv
e-pasts: lskapvieniba@inbox.lv, tālrunis +371 29475168

2023.gada 15.jūnijā

Kāpēc veselība ir ikviena cilvēka bagātība?

Jo veselība ir pilnīga fiziska, garīga un sociāla labklājība. Tā ir dzīves kvalitātes, personīgās un ģimenes labklājības pamats. Tā liecina par slimības neesamību. Vesels cilvēks jūtas ne tikai fiziski stiprs, bet arī ir garīgi tīrs. Šādi var pārfrāzēt vienu no veselības definīcijām.

Senioru Saeima ir veikusi **aptaujū senioru auditorijā par sirds un asinsvadu slimību ārstēšanas uzlabošanu**. Atbildes – lai arī bija nojaušamas – bet tomēr atspoguļo situācijas traģiku un pieaugošo risku līmeni. 70% no aptaujātiem senioriem uzskata, ka valsts nevelta pietiekamus līdzekļus sirds asinsvadu slimību ārstēšanai. Vēl lielāks skaits – pat 95% - ir to, kuri atzīst, ka viņiem vajag papildus informāciju par šo slimību ārstēšanu un profilaksi. Savukārt, 85% piekrīt tam, ka sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai jābūt veselības aprūpes prioritātei. 90% uzskata, ka viņiem nav pieejamas modernas terapijas šo slimību ārstēšanai. Lai arī aptauju nevar atzīt par zinātniski pētniecisku, tomēr tā dod pietiekamu priekšstatu par noteiktas sabiedrības grupas satraukumu veselības aprūpes problemātikā attiecībā uz sirds un asinsvadu slimību profilaksi un ārstēšanu.

Sabiedrības senioru daļa gaida aktīvu un sistēmisku valdības rīcību ar uzsvāru uz sistēmiskumu, kam būtu ambiciozi mērķi – tādi, kādi tie ir minēti gan Pasaules veselības organizācijas, gan Eiropas Savienības dokumentos.

LSKA uzskata, ka arī Latvijā – līdzīgi kā citās ES dalībvalstīs – jāveido plašas iesaistes sirds veselības alianse.

Tāpēc LSKA vērš uzmanību uz to, ka **Veselība 2020** (Eiropas stratēģiskais ietvars visos pārvaldes un sabiedrības līmeņos veiktas rīcības atbalstam veselības un labklājības vairošanai) pamatojas uz pasaules Veselības Organizācijas (PVO) konstitūcijā deklarētajām vērtībām: - „**Katra cilvēka pamattiesības ir sasniegt iespējami augstāko veselības līmeni.**”

Valstis visā PVO Eiropas reģionā ir atzinušas tiesības uz veselību un apņēmušās organizēt un finansēt savas veselības sistēmas, ievērojot pamatvērtības: šīm sistēmām jābūt vispārējām, balstītām uz solidaritāti un vienlīdzīgu pieejamību.

To mērķis ir nodrošināt iespējami augstāko veselības līmeni neatkarīgi no vecuma, sociālā stāvokļa vai maksātspējas. Šīs vērtības iekļauj taisnīgumu, ilgtspēju, kvalitāti, atbildību, cieņu un tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanā.

Eiropas reģionā ir pasaulē lielākais neinfekcijas slimību slogs.

Divas slimību grupas – **sirds un asinsvadu slimības** un vēzis – izraisa gandrīz trīs ceturtdaļas no nāves gadījumiem reģionā.

Trīs galvenās slimību grupas – **sirds un asinsvadu slimības**, vēzis un garīgās slimības – rada vairāk nekā pusi no visa slimību sloga Eiropā.

Daudzos gadījumos priekšlaicīgu nāvi var novērst. PVO aplēses liecina, ka ne mazāk kā 80 % no sirds slimību, insulta un 2. tipa diabēta gadījumiem un vismaz trešā daļa no vēža gadījumiem ir novēršami.

Veselībā 2020 ir atzīts, ka nacionālās valsts valdība var panākt reālus uzlabojumus veselībai, ja visa valdība strādā kopā divu savstarpēji saistītu galveno uzdevumu izpildei:

- 1) uzlabot veselību visiem un mazināt veselības nevienlīdzību;
- 2) uzlabot vadību un līdzdalību pārvaldībā veselības nolūkā.

Speciālisti un plaša sabiedrība gan Eiropā, gan Latvijā izjūt trauksmi par lielo neinfekciju slimību slogu, īpaši sirds un asinsvadu slimību izplatību kā lielāko izaicinājumu veselības nozarē. Pamatojums: visaugstākie mirstības rādītāji, visaugstākās izmaksas (ES ekonomikai izmaksā 210 miljardus eiro gadā).

Briselē ir aktualizēta prioritāte – kardioloģija jeb cīņa ar sirds un asinsvadu slimībām, tostarp šo slimību profilakse un savlaicīga medikamentoza ārstēšana. PVO ir noteikusi uzdevumu - līdz 2030. gadam par trešdaļu samazināt nāves gadījumu skaitu, ko izraisa sirds un asinsvadu slimības. Eiropas Komisija 2022.gada jūnijā ir publiskojusi dokumentu - "Iniciatīva neinfekcijas slimību jomā", kurā sirds asinsvadu slimību tēma ieņem vadošo vietu.

Var teikt, ka Eiropa veido jaunu pieeju cīņai ar sirds un asinsvadu slimībām, jo savus spēkus šajā cīņā apvieno gan pacientu organizācijas, gan ārstu biedrības, gan NVO, gan pētnieki. Tādejādi apvienojoties plašai ieinteresēto personu kopienai, kas apņēmīgi vēlas panākt lai sirds veselības veicināšanai un cīņai ar sirds un asinsvadu slimībām tiktu veltīti ievērojami lielāki resursi, Eiropā ir nodibināta Eiropas Sirds un asinsvadu veselības alianse. Alianse uzsver primārās un sekundārās profilakses nozīmi, savlaicīgu diagnostiku un vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai veselības aprūpei un rehabilitācijai visām pacientu grupām.

"Pandēmija atklāja, ka vajadzīgas noturīgākas veselības aprūpes sistēmas, lai rūpētos par pacientiem un cilvēkiem, kuriem ir augsts sirds un asinsvadu slimību risks. Alianse aicina ES koordinēti pievērsties sirds un asinsvadu veselībai, sniedzot lielu ieguvumu gan sabiedrībai, gan arī ekonomikai," izteicies Eiropas Kardioloģijas biedrības priekšsēdētājs Stefans Ahenbahs.

Sirds un asinsvadu slimības ir prasīgas pret visiem.

PVO ir norādījusi, ka kvalitatīvas aprūpes un labāku veselības rezultātu sasniegšanai ir nepieciešamas finansiāli dzīvotspējīgas, mērķim piemērotas, uz cilvēkiem vērstas un uz pierādījumiem balstītas veselības sistēmas ikvienā valstī.

Var secināt, ka lai uzlabotu situāciju Latvijā un mazinātu iedzīvotāju priekšlaicīgu mirstību, nepieciešams sirds un asinsvadu slimību profilakses un ārstēšanas plāns. Jau 2023.gadā Latvijā nepieciešams piešķirt lielāku finansējumu inovatīvām tehnoloģijām, medikamentiem, sirds veselības kabinetiem, pacientu izglītošanai un citiem saslimstības mazināšanas pasākumiem.

2022.gada 26.maijā Latvijas valdība ir apstiprinājusi „**Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027.**”. Pamatnostādnes iezīmē galvenās prioritātes nākamajiem septiņiem gadiem, gan, lai aizsargātu indivīda veselību, gan arī palīdzētu indivīdam ilgāk dzīvot ar labu veselību.

Izvirzītas šādas prioritārās veselības jomas – sirds un asinsvadu slimības, onkoloģija, psihiskā veselība, mātes un bērna veselības (perinatālais un neonatālais periods) aprūpe, retās slimības, paliatīvā aprūpe, medicīniskā rehabilitācija.

Pamatnostādnēs norādīts, ka **sirds un asinsvadu sistēmas slimības ir galvenais mirstības cēlonis Latvijā**, kā arī galvenais priekšlaicīgas mirstības (līdz 64 g.v.) cēlonis. 25% no visiem sirds un asinsvadu sistēmas nāves gadījumiem Latvijā var novērst. No tiem 51% ir medicīniski novēršami (savlaicīga diagnostika, kvalitatīva aprūpe, atbilstoša ārstēšana) un 49% – profilaktiski novēršami (veicinot veselīgu dzīvesveidu, attīstot savlaicīgu riska faktoru atklāšanu un to ietekmes mazināšanu). Akūtās sirds un asinsvadu sistēmas slimību veselības aprūpes kvalitāti raksturojošie rādītāji Latvijā ir vieni no sliktākajiem OECD valstu vidū, turklāt šiem rādītājiem ir būtiskas atšķirības arī stacionāru griezumā, kas norāda uz atšķirībām veselības aprūpes saņemšanas iespējās. Lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti sirds un asinsvadu sistēmas slimību jomā, nepieciešami veicināt savlaicīgu slimību diagnostiku un ārstēšanas uzsākšanu, risināt stacionārās aprūpes kvalitātes jautājumus, kā arī uzlabot pakalpojumu pēctecību pēc stacionārās ārstēšanas.

PVO uzskata, ka svarīgi nodrošināt ilgtermiņa stabilitāti un noturību pret ekonomikas cikliskajām krīzēm, ierobežot augošā piedāvājuma radīto izmaksu paaugstināšanos un novērst nelietderīgu līdzekļu izlietojumu, vienlaikus nodrošinot saprātīgus finansiālās aizsardzības līmeņus. Veselības tehnoloģiju izvērtēšanai un kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem ir īpaša nozīme veselības sistēmu pārredzamībā un pārskatatbildībā, un tie veido pacientu drošības kultūras neatņemamu daļu.

Sirds un asinsvadu slimību attīstību ietekmē dažādi riska faktori - paaugstināts asinsspiediens, holesterīna līmenis, neveselīgs uzturs, mazkustīgs dzīvesveids un citi. Latvijas iedzīvotāju neinfekcijas slimību, tostarp sirds un asinsvadu slimību, riska faktoru šķērsriezuma pētījumā, kas pēc Veselības ministrijas pasūtījuma veikts no 2018. līdz 2020.gadam, secināts, ka paaugstināts asinsspiediens ir 36%, bet paaugstināts sliktā holesterīna līmenis - 62% Latvijas iedzīvotāju.

Mirstība no sirds un asinsvadu slimībām jau ilgstoši ir biežākais nāves cēlonis Latvijā. Kā liecina Slimību profilakses un kontroles centra dati, mirstība no šīm slimībām 2021.gadā mūsu valstī ir pieaugusi par 10%, sasniedzot 17 tūkstošus. Novēršamā mirstība ir priekšlaicīgas nāves gadījumi, no kuriem būtu bijis iespējams izvairīties, sniedzot savlaicīgu un efektīvu veselības aprūpi. Pandēmijas ietekmē sirds un asinsvadu slimību profilakse un ārstniecība tika kavēta, jo pacienti, baidoties inficēties ar vīrusu, ievērojami retāk apmeklēja ārstu. Savukārt attālinātas ārsta konsultācijas tikai daļēji spēja kompensēt klātienēs vizītes. Situācija veidojas satraucoša.

LSKA atbalsta uzskatu, ka Veselības ministrijai un sabiedrības veselības iestādēm ir jāķļūst par **starpnozaru pieejas iniciatoru veselībā**, uzņemoties vidutāju un padomdevēju funkcijas. Īstenojot šīs funkcijas, tiktu uzsvērti gan labas veselības ekonomiskie, sociālie un politiskie ieguvumi, gan sliktas veselības un nevienlīdzības negatīvā ietekme uz visām nozarēm, pārvaldi un sabiedrību kopumā. Lai uzņemtos šādu vadošo lomu ir vajadzīga diplomātija, pierādījumi, argumenti un pārliecināšanas māksla. Veselības nozarei jābūt par citu nozaru partneri, ja veselības stiprināšana var palīdzēt tām sasniegt savus konkrētos mērķus.

LSKA Senioru Saeima aicina iesaistīties tos, kuriem ir aktuāla sirds asinsvadu veselības veicināšana vienalga kādā aspektā – vai tas būtu veselīgs dzīves veids, vai tautas sports, vai riska grupu izglītošana. Prasīsim lielāku valdības uzmanību un iesaisti šī svarīgā mērķa sasniegšanai.